ТЕРМИЗ ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ

PHILOLOGICAL RESEARCH: LANGUAGE, LITERATURE, EDUCATION

FILOLOGIK TADQIQOTLAR: TIL, ADABIYOT, TA’LIM

ФИЛОЛОГИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ: ЯЗЫК, ЛИТЕРАТУРА, ОБРАЗОВАНИЕ

ILMIY-INNOVATSION JURNAL

Jurnal OAK Rayosatining 2022-yil 30-sentabrdagi 325/6-son qarori bilan filologiya fanlari bo‘yicha doktorlik dissertatsiyalari asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan

2021-yildan buyon nashr etiladi

2024/ № 12

Termiz – 2024

Muassis:
Termiz davlat universiteti

PHILOLOGICAL RESEARCH: LANGUAGE, LITERATURE, EDUCATION

FILOLOGIK TADQIQOTLAR: TIL, ADABIYOT, TA'LIM

ФИЛОЛОГИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ: ЯЗЫК, ЛИТЕРАТУРА, ОБРАЗОВАНИЕ

ILMIY-INNOVATSION JURNAL

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan 2020 yil 19 oktyabrda 1122 raqami bilan ro‘yxatga olingan.

Matnlarda foydalanilgan misol, ko‘chirma va ma’lumotlar aniqligi uchun mualliflar javobgardir. Jurnaldan ko‘chirib bosilganda manba qayd etilishi shart.

Bosishga ruxsat etildi: 28.12.2024
Qog‘oz bichimi: 70x85
Bosma tabog‘i: 5.94
Ofset bosma. Ofset qog‘ozi
Adadi: 100
Bahosi kelishilgan narxda
Buyurtma: 155-son

«TerDU bosmaxonasi»da chop etildi
Termiz shahri,
Barkamol avlod ko‘chasi, 43-uy

Tahririyat manzili:
190111, Termiz shahri,
Barkamol avlod ko‘chasi, 43.
Telefon: +998762231649

E-mail:
philologicalresearch@umail.uz
Rasmiy sayt:
www.philologicalresearch.uz

BOSH MUHARRIR:
Abduqodir TOSHQULOV,
iqtisod fanlari doktori, professor

TAHRIR HAY’ATI:

Bekpo‘lat Umurqulov, *filologiya fanlari doktori, professor (bosh muharrir o‘rinbosari)*
Shoxista Maxmaraimova, *filologiya fanlari doktori, professor (mas’ul muharrir)*
O‘ral Xoliyorov, *f.f.f.d. (PhD), dotsent (O‘zbekiston)*
Olmos Ulviy Binnatova, *f.f.d., professor (Ozarbayjon)*
Karl Rayxl, *f.f.d., professor (Germaniya)*
Vali Savash yelok, *f.f.d., professor (Turkiya)*
Dorota Silviya, *f.f.f.d. (PhD), dotsent (Polsha)*
Muslihiddin Muhiddinov, *f.f.d., professor (O‘zbekiston)*
Ibodulla Mirzayev, *f.f.d., professor (O‘zbekiston)*
Abdi Mamatov *f.f.d., professor (O‘zbekiston)*
Suyun Karimov *f.f.d., professor (O‘zbekiston)*
Muhammadxon Hakimov, *f.f.d., professor (O‘zbekiston)*
Nafas Shodmonov *f.f.d., professor (O‘zbekiston)*
Dilmurod Quronov, *f.f.d., professor (O‘zbekiston)*
Murodqosim Abdiyev, *f.f.d., professor (O‘zbekiston)*
Baxtiyor Mengliyev, *f.f.d., professor (O‘zbekiston)*
Normat Yo‘ldoshev, *f.f.d., dotsent (O‘zbekiston)*
Abdulla Xudoyqulov, *f.f.f.d. (PhD) (O‘zbekiston)*
Bobonazar Murtazayev, *f.f.n., dotsent (O‘zbekiston)*
Asqar Eshmo‘minov, *f.f.d., dotsent (O‘zbekiston)*
Obidjon Shofiyev, *f.f.f.d. (PhD), dotsent (O‘zbekiston)*
Zafar Umurqulov, *f.f.f.d., dotsent, (PhD) (O‘zbekiston)*
Nurali Amonturdiyev, *f.f.f.d. (PhD) (O‘zbekiston)*
Hakim Ahmedov, *f.f.f.d. (PhD) (O‘zbekiston)*
Ahad Shukurov, *f.f.f.d. (PhD) (O‘zbekiston)*
Eshnazar Jabborov, *f.f.f.d. (PhD) (O‘zbekiston)*
Abdumurod Arslonov, *f.f.f.d. (PhD) (O‘zbekiston)*
Sirojiddin Turdimurodov, *f.f.f.d. (PhD) (O‘zbekiston)*
Umida Raximova, *f.f.f.d. (PhD) (O‘zbekiston)*
Gulchehra Begmatova, *f.f.f.d. (PhD) (O‘zbekiston)*
Nargis Qurbonazarova, *f.f.f.d. (PhD) (O‘zbekiston)*
Muyassar Xolova, *f.f.f.d. (PhD) (O‘zbekiston)*
Shoira Omonturdiyeva, *f.f.f.d. (PhD) (O‘zbekiston)*
Sherzod Turdiqulov, *f.f.f.d. (PhD) (O‘zbekiston)*
Zaynura Qodirova, *f.f.f.d. (PhD) (O‘zbekiston)*
Humayun Nadim Muhammad, *f.f.f.d. (PhD) (O‘zbekiston)*
Dilrabo Ergasheva, *f.f.f.d. (PhD) (O‘zbekiston)*

Texnik muharrir: Bahodir To‘raliyev

Учредитель:
Термезский государственный университет

PHILOLOGICAL RESEARCH: LANGUAGE, LITERATURE, EDUCATION

FILOLOGIK TADQIQOTLAR: TIL, ADABIYOT, TA'LIM
ФИЛОЛОГИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ: ЯЗЫК, ЛИТЕРАТУРА, ОБРАЗОВАНИЕ

НАУЧНО-ИННОВАЦИОННЫЙ ЖУРНАЛ

Зарегистрировано Агентством информации и массовых коммуникаций при Администрации Президента Республики Узбекистан от 19 октября 2020 года под номером 1122.

Авторы несут ответственность за точность приведенных в текстах примеров, отрывков и данных. Необходимо указывать источник при копировании из журнала.

Разрешено к печати: 28.12.2024
Размер бумаги; 70x85
Печатный лист: 5.94
Офсетная печать: Офсетная бумага
Тираж: 100
Цена договорная
Заказ: 155
Печатано в «Типографии ТерГУ»
ул. Баркамол авлод 43, г. Термез

Адрес редакции:
190111, г.Термез, ул.
Баркамол авлод, 43.
Телефон: +998762231649

E-mail:
philologicalresearch@umail.uz

Официальный сайт:
www.philologicalresearch.uz

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:
Абдукадир ТАШКУЛОВ,
доктор экономических наук, профессор

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ:

Бекпулат Умуркулов, *доктор филологических наук, профессор (зам. главного редактора)*
Шохиста Махмараимова, *доктор филологических наук, профессор (ответственный редактор)*
Урал Холияров, *ф.ф.ф.д. (PhD), доцент (Узбекистан)*
Олмос Улвий Биннатова, *д.ф.н., профессор (Азербайджан)*
Карл Райхл, *д.ф.н., профессор (Германия)*
Вали Саваш Елок, *д.ф.н., профессор (Турция)*
Дорота Сильвия, *PhD, доцент (Польша)*
Муслихиддин Мухиддинов, *д.ф.н., профессор (Узбекистан)*
Ибодулла Мирзаев, *д.ф.н., профессор (Узбекистан)*
Абди Маматов, *д.ф.н., профессор (Узбекистан)*
Суюн Каримов, *д.ф.н., профессор (Узбекистан)*
Мухаммадхон Хакимов, *д.ф.н., профессор (Узбекистан)*
Нафас Шодмонов, *д.ф.н., профессор (Узбекистан)*
Дилмурод Куронов, *д.ф.н., профессор (Узбекистан)*
Мурадкасим Абдиев, *д.ф.н., профессор (Узбекистан)*
Бахтиёр Менглиев, *д.ф.н., профессор (Узбекистан)*
Нормат Юлдашев, *д.ф.н., доцент (Узбекистан)*
Абдулла Худайкулов, *д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)*
Бобоназар Муртазаев, *ф.ф.н., доцент (Узбекистан)*
Аскар Эшмуминов, *д.ф.н., доцент (Узбекистан)*
Обиджон Шофиев, *д.ф.ф.н. (PhD), доцент (Узбекистан)*
Зафар Умуркулов, *д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)*
Нурали Амонтурдиев, *д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)*
Хаким Ахмедов, *д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)*
Ахад Шукуров, *д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)*
Эшназар Джаббаров, *д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)*
Абдумурод Арслонов, *д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)*
Сирожиддин Турдимуродов, *д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)*
Умида Рахимова, *д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)*
Гульчехра Бегматова, *д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)*
Наргис Курбаназарова, *д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)*
Муяссар Холова, *д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)*
Шаира Амонтурдиева, *д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)*
Шерзад Турдикулов, *д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)*
Зайнура Кадирова, *д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)*
Хумаюн Надим Мухаммад, *д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)*
Дильрабо Эргашева, *д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)*

Технический редактор: Баходир Туралиев

Institutor:
Termez State University

PHILOLOGICAL RESEARCH: LANGUAGE, LITERATURE, EDUCATION

FILOLOGIK TADQIQOTLAR: TIL, ADABIYOT, TA'LIM

ФИЛОЛОГИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ: ЯЗЫК, ЛИТЕРАТУРА, ОБРАЗОВАНИЕ

SCIENTIFIC-INNOVATIONAL JOURNAL

Registered by the Agency for Information and Mass Communications under the President`s Administration of the of the Republic of Uzbekistan on October 19, 2020 under number 1122.

The authors are responsible for the accuracy of the examples, passages and data provided in the texts. The source must be specified when copying from the journal.

Approved for printing: 28.12.2024
Size of the paper: 70x85
Printed sheet: 5.94
Offset printing. Offset paper
Circulation: 100
Price is negotiable
Order: 155

Printed at the
«Printing House of the TerSU»
43, Barkamol avlod str. Termez city.

Address of Editorial Office:
190111, Barkamol avlod str., 43,
Termez city.
Phone: +998762231649

E-mail:
philologicalresearch@umail.uz

Official website:
www.philologicalresearch.uz

EDITOR IN-CHIEF:
Abdukodir TASHKULOV, doctor of economic sciences, professor

EDITORIAL BOARD:

Bekpulat Umurkulov, *doctor of philological sciences, professor (Uzbekistan) (deputy chief editor)*
Shohista Makhmaraimova, *doctor of philological sciences, professor (Uzbekistan) (editor-in-chief)*
Ural Kholiyorov, *PhD, associate professor (Uzbekistan)*
Olmos Ulviy Binnatova, *doct.of philol. sciences, professor (Azerbaijan)*
Karl Rayxl, *doct.of philol. sciences, professor (Germany)*
Vali Salvash Elok, *doct. of philol. sciences, professor (Turkey)*
Dorota Silvia, *PhD, associate professor (Poland)*
Muslihiddin Mukhiddinov, *doct.of philol. sciences, professor (Uzbekistan)*
Ibodulla Mirzaev, *doct.of philol. sciences, professor (Uzbekistan)*
Abdi Mmatov, *doct.of philol. sciences, professor (Uzbekistan)*
Suyun Karimov, *doct.of philol. sciences, professor (Uzbekistan)*
Muhammadkhon Khakimov, *doct.of philol. sciences, professor (Uzbekistan)*
Nafas Shodmonov, *doct.of philol. sciences, professor (Uzbekistan)*
Dilmurod Kuronov, *doct. of philol. sciences, professor (Uzbekistan)*
Muradkasim Abdiyev, *doct. of philol. sciences, professor (Uzbekistan)*
Bakhtiyor Mengliev, *doct. of philol. sciences, professor (Uzbekistan)*
Normat Yuldashev, *doct.of philol. sciences, associate professor (Uzbekistan)*
Abdulla Khudaykulov, *PhD (Uzbekistan)*
Bobonazar Murtazaev, *cand.of philol. sciences, associate professor (Uzbekistan)*
Askar Eshmuminov, *doct.of philol. sciences, associate professor (Uzbekistan)*
Obidjon Shofiev, *PhD, associate professor (Uzbekistan)*
Zafar Umurkulov, *PhD (Uzbekistan)*
Nurali Amonturdiev, *PhD (Uzbekistan)*
Hakim Akhmedov, *PhD (Uzbekistan)*
Ahad Shukurov, *PhD (Uzbekistan)*
Eshnazar Jabbarov, *PhD (Uzbekistan)*
Abdumurod Arslonov, *PhD (Uzbekistan)*
Sirojiddin Turdimurodov, *PhD (Uzbekistan)*
Umida Rakhimova, *PhD (Uzbekistan)*
Gulchekhra Begmatova, *PhD (Uzbekistan)*
Nargis Kurbanazarova, *PhD (Uzbekistan)*
Muyassar Kholova, *PhD (Uzbekistan)*
Shoira Omonturdiyeva, *PhD (Uzbekistan)*
Sherzod Turdikulov, *PhD (Uzbekistan)*
Zaynura Kadirova, *PhD (Uzbekistan)*
Humayun Nadim Muhammad, *PhD (Uzbekistan)*
Dilrabo Ergashova, *PhD (Uzbekistan)*

Technical editor: Bakhodir Turaliyev

МУНДАРИЖА

TILSHUNOSLIK

JO‘RAYEVA BIBISH MUXSINOVNA,
TO‘XTAYEVA DILAFRUZ ASHUROVNA
Ekspressivlik va intensivlik munosabati.....7

ЁҚУБОВ ШАРИФ
Дарбанд, Темир дарвоза, Оққўтал ва
“Темирдан ясалган дарвоза” атамалари таҳлили 11

SHUKUROV AHAD AHMADOVICH
Tarixiylikni ifodalovchi eskirgan so‘zlar 15

AMONTURDIYEV NURALI RASHIDOVICH
O‘zbek tili izohli lug‘atlarida etnografizmlar aksi 18

RAXIMOVA UMIDA DJUMAYEVNA
Hamid Olimjon ijodida so‘z sehri 23

TURDIQULOV SHERZOD DUMINOVCH
Onomastik ko‘lamda teotoponimlar tadqiqi.....26

ABDURAXMANOV SHAVKATJON ASHUROVICH
Funksional sintaksis haqida mulohazalar.....29

VAFOYEVA MUXAYYO YULDOSHEVNA
Sinonimlarda miqdor o‘zgarishlarining ayrim ko‘rinishlari xususida.....32

TUYCHIYEVA OYDIN SAYFULLAYEVNA
Fors tilida shart-istak mayli qo‘llanilishining o‘ziga xos xususiyatlari.....36

SHAYMARDANOVA AZIZA RAIMJANOVNA
Intralingval lakunalarning lisoniy tabiati 40

DUSNAZAROVA MAVJUDA ILYAMONOVNA
Nikoh marosimlarida milliy o‘zlikning aks etishi.....46

KADIROVA SAIDA MAXSUDOVNA
Badiiy tasvir va ifoda vositalarining adabiyotdagi roli 49

МУНДАРИЖА

TO‘YCHIYEVA ZULAYHO HAMROQO‘LOVNA
Islomiy paremalogik religionimlar 53

ABDUVALIYEVA KAMOLA SHAVKAT QIZI
“Shajarayi turk” asaridagi etnonimlarning hozirgi
O‘zbekiston hududida etnotoponim sifatida uchrashi 56

RAHMATULLOYEV AHTAM A’ZAM O‘G‘LI
Fors tilida otning semantik tasnifi 60

HAMDAMOVA NASIBA TO‘RABEKOVNA
Diniy leksikaning semantik xususiyatlari
(ekzotik leksika, frazeologizmlar, paremiologik birliklar misolida).....64

YO‘LDOSHEVA NARGIZA
“Alpomish” dostonida mavjud fonetik dialektizmlar.....68

ВАПАЕВА АНАХОН НАСУРИЛЛАЕВНА
Молодёжный сленг в вузах: дешифровка
(на примере студентов Университета Маъмуна) 71

ИСМАИЛОВА ФЕРУЗА ИСМАИЛОВНА
Народные пословицы в произведениях русских писателей.....75

OBLOQULOVA ZILOLA ULUG‘BEKOVNA
O‘zbek tilida taqinchoq nomlari semantikasi.....79

ADABIYOTSHUNOSLIK

КАДИРОВА ОЛИЯ ХАМЕДОВНА
Жанровое многообразие циклических произведений.....83

TA’LIM

XOJIYEVA IRODA ZOKIRJON QIZI
Ta’lim tojik tilida olib boriladigan umumta’lim maktablarda o‘zbek tili
(davlat tili) fanini o‘qitishning ilmiy-nazariy asoslari 90

Rezyume. Ushbu maqolada izohli lug‘atlarda keltirilgan etnografik birliklar qiyosiy, etimologik, statistik, semantik-struktur jihatdan tahlil qilingan. Milliy urf-odat, marosim, an’analar, xalqning qadimiy turmush tarzi bilan bog‘liq etnomadaniy predmet nomlarini izohli lug‘atlarda aks ettirish usullari izohlangan.

Resume. In this article, the ethnographic units presented in explanatory dictionaries are analyzed from a comparative, etymological, statistical, semantic-structural point of view. Methods of reflecting the names of ethnocultural subjects related to the national customs, rituals, traditions, ancient way of life of the people in explanatory dictionaries are explained.

Резюме. В данной статье этнографические единицы, представленные в толковых словарях, анализируются со сравнительной, этимологической, статистической, семантико-структурной точки зрения. Объясняются способы отражения в толковых словарях названий этнокультурных предметов, связанных с национальными обычаями, обрядами, традициями, древним бытом народа.

Filologik tadqiqotlar: til, adabiyot, ta’lim. 2024; 12
ISNN: 2181-1741 (Print)
ISNN: 2181-1725

HAMID OLIMJON IJODIDA SO‘Z SEHRI

Raximova Umida Djumayevna,
Termiz davlat universiteti o‘zbek tili va adabiyoti kafedrasi v.b.dotsenti, filologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori

H.Olimjon mohir so‘z ustasi. U so‘z tanlash va uni o‘z o‘rnida qo‘llashga alohida ahamiyat bergan. Hamid Olimjonning ijodkor sifatidagi mahoratini belgilovchi muhim jihati umumxalq tili vositalaridan nutqiy jarayonga mos foydalanganligidir. H.Olimjon – keng qamrovli ijodkor. Uning asarlari mazmunan takrorlanmasligi, ifoda jihatdan originalligi, xalqona usuli, til vositalarining xilma-xilligi va o‘ziga xosligi bilan ajralib turadi. Shoir asarlarida xalq og‘zaki ijodi an’analarini omuxta qiladi. Bu uning asarlari tilining xalqchilligi, sodda, ravonligi, badiiy jihatdan mukammalligi, jozibadorligini ta’minlovchi bosh omildir.

Ma’lumki, nutqda so‘zdan to‘g‘ri foydalanish muloqot jarayonining mazmundorligi, samaradorligini belgilaydi. Badiiy matnlarda, xususan, she’riyatda so‘zdan maqsadga muvofiq foydalanish badiiy-estetik ifodaning muhim sharti hisoblanadi. Shunga ko‘ra so‘z tanlash, undan nutqiy vaziyatga mos holda foydalanish ijodkorning so‘z qo‘llash mahoratini belgilabgina qolmay, nazmning estetik jihatdan takomiliga zamin yaratadi. Umumxalq tilining boy imkoniyatlaridan san’atkorona foydalanish evaziga o‘ta ta’sirchan, o‘zbek tilining tovlanishlarini namoyon etgan shoir “O‘zbekiston” she’rida vatanni madh etar ekan, uni yosh kelinga, shu yurtga obi hayot taratuvchi ikki daryoni esa go‘zal kelinning kokillariga qiyoslaydi: *Chiroylidir go‘yo yosh kelin, Ikki daryo yuvar kokilin*[1].

H.Olimjon nafaqat ma’nosi ko‘pchilikka ma’lum bo‘lgan so‘zlardan, balki shu so‘zlarning umumxalq uchun noma’lum bo‘lgan ma’nolaridan ham unumli foydalangan holda badiiy mukammal, mazmunan teran misralar yaratgan. “O‘zbekiston” she’ridagi *Bir parcha o‘t bo‘lib bunda kun, Paxtasiga ishlaydi har kun* misralaridagi *bir parcha o‘t* birikmasi, *kun* va *har kun* so‘zlari shoirning so‘z qo‘llashdagi mahorati namunasidir. Birinchi misradagi *kun* so‘zi oddiy so‘zlashuvga xos bo‘lib “quyosh” ma’nosida qo‘llanilgan bo‘lsa, *har kun* so‘zi “haftaning kuni” mazmunida ishlatilgan. *Bir parcha o‘t* birikmasining quyoshning

[1] Ҳамид Олимжон. Асарлар мажмуаси. Беш томлик. 5-том. – Тошкент, 1972. – Б. 56.

obrazli ifodasi sifatida qo‘llanilishi natijasida badiiy ta’sirchan fikr yuzaga kelgan. Ko‘rinadiki, misralardagi barcha so‘zlar umumiste’mol so‘zlari bo‘lib, shoirning so‘z qo‘llash mahorati asosida badiiy bo‘yoqdorlik ta’minlangan.

Til jihatdan soddalik H.Olimjon asarlarining individual xususiyatlaridan biri hisoblanadi. Shoir she’rlari asosan umumiste’molga xos lug‘aviy vositalar orqali qurilgan bo‘lib, umumxalq tili vositalari badiiy ta’sirchanlikni ta’minlagan obrazli ifodaga aylangan. Natijada badiiy fikr ifodalanib, mukammal tasvirlar yaratilgan. Masalan,

Har yurakning bir bahori bor,
Har bir qalbda ishq bo‘lar mehmon.
Har yurakda gullar muhabbat,
Bo‘ston etar uni begumon[1].

“Har yurakning...” she’ridan olingan ushbu misralar umumiste’mol so‘zlar negizida qurilgan. Unda uslubiy jihatdan badiiy bo‘yoqdor lug‘aviy vositalar mavjud emas. Biroq, ushbu umumxalq so‘zlarining bosh ma’nosidan tashqari qo‘shimcha ma’nolarni ifodalashi asosida badiiy bo‘yoqdor, estetik-ta’sirchan fikr shakllangan. Bunda matndagi *bahor, mehmon, gullar muhabbat, bo‘ston* kabi lug‘aviy vositalarning semantik tabiati xarakterli. Birinchi misradagi *bahor* so‘zi har bir inson hayotidagi muhim davr – yoshlikni anglatsa, bu davrda insonning sevishi, sevilishi *mehmon* so‘zi orqali ifodalangan. Qalbda paydo bo‘ladigan ana shunday “mehmon tuyg‘u” shoir nazmida muhabbatning gullashiga qiyos etiladi. Qalbda muhabbat bo‘lsa, u shu qalbni bo‘ston etadi: o‘zi ham shu qalbni makon – bo‘ston qilib oladi. Ushbu satrlarda mazkur so‘zlarning ko‘chma ma’nolari inson umrining o‘ta nafis, jozibador yoshlik yillarini teran his ettirishga zamin hozirlagan.

Shoir asarlari badiiy vositalarga boyligi bilan ham ajralib turadi. Olamga shoirona ko‘z bilan boqqan ijodkor atrof-muhitni qanday idrok etsa, shunday emas, badiiy tafakkuri qadar serjilo qilib tasvirlaydi. Bunday ifoda kishida his-tuyg‘u uyg‘otmay qolmaydi:

Tinmay oqar daryo pishqirib,
Quyi ketar oyli tun bo‘ylab,
Soy bo‘yidan, daryo tunidan,
Vodiylarga hikoya so‘ylab
Tog‘lardagi qip-qizil lola
Bo‘lib go‘yo yoqut piyola[2] (“Daryo kechasi”)

Insonga xos bo‘lgan xususiyatlarni narsa, hodisalarga ko‘chirish fikrni obrazli ifodalash usullaridan biridir. Ushbu satrlarda predmetga (daryoga) nutqiy layoqatning ko‘chirilishi evaziga jonlantirishning intoq turi yuzaga kelgan, bunda *oyli tun* birikmasi epitet bo‘lsa, *Tog‘lardagi qip-qizil lola Bo‘lib go‘yo yoqut piyola* misralarida lola yoqut piyolaga qiyoslanib, tashbeh hosil qilingan.

Hamid Olimjon she’riyatida xalq hayotining keng ko‘lamda tasvirlanishi, asar ta’sirchanligini ta’minlashda xalq iboralaridan unumli, o‘rinli, voqelik ruhiyatiga monand foydalanilganlik masalalariga alohida e’tibor qaratdi. Shuningdek, shoir asarlarida umumiste’mol so‘zlardan mohirlik bilan foydalanib badiiy obrazlar yaratgan. Shoir she’rlarini tahlil qilar ekanmiz, “Hamid Olimjon qo‘llagan har bir so‘zda, har bir turg‘un so‘zda, har bir turg‘un vositada o‘ziga xos individuallik mavjud” degan xulosaga keldik H.Olimjon ilk bora zamonaviy o‘zbek adabiyotiga mos poetik shakllarni folklor va bolalar adabiyoti bilan uyg‘unlashtira olgan ijodkordir[3]. Hamid Olimjon asarlarida so‘z nafaqat fikr ifodalash vositasi, balki poetik obraz yaratuvchi vosita hamdir. Bu holatda matnda so‘z bir paytning o‘zida ham nominativ va definitiv ma’no ifodalash sari yo‘naltirilgan bo‘ladi.

Ikki do‘stga aytib sharaf-shon,
Oqar edi toshqin Zarafshon.
Olam sari sochib yangi ong
Sekin-sekin yorishardi tong[4]
“Zaynab va Omon”

misralaridagi *tong* so‘zi semantik ko‘lamida ifoda topgan “yangi kunning avvali” ma’nosi uning nominativ belgisi bo‘lsa, unda potensial ahamiyatli “yangi ongning paydo bo‘lishi” semasi mazkur leksemaning konnotativ ma’nosidir. Ana shu ma’no ifodasi asosida *tong* so‘zi yangi urf-odatlarning paydo bo‘lishi – yangi poetik obrazni hosil qilmoqda.

Xullas, H.Olimjon umumxalq tilining boy imkoniyatlarini his etgan va undan o‘z ijodida mahorat bilan foydalangan ijodkordir. Hamid Olimjon she’riy an’analarga amal qilgan holda xalq tilining boy va jozibadorligini alohida sezgirlik va ehtiyotkorlik bilan o‘rgangan hamda undan o‘z asarlarida ustalik bilan foydalangan. Shoirning tinimsiz ijodiy izlanishlari, o‘z asarlarining tili ustida qunt bilan ishlab, xalq tili

[1] Ҳамид Олимжон. Мукаммал асарлар тўплами. 10 томлик. 2-том. – Тошкент, 1979. – В. 31.

[2] Ҳамид Олимжон. Асарлар мажмуаси. Беш томлик. 5-том. – Тошкент, 1972. – Б. 38.

[3] Мамадалиева З. У., Ганиева А. Ю. Хамид Алимджан и фольклор / Молодой учёный. № 23 (103). Декабрь, 2015; Багдасарова Г. https://kultura.uz/view_2_r_5986.html.

[4] Ҳамид Олимжон. Мукаммал асарлар тўплами. 10 томлик. 2-том.Тошкент, 1979. — Б.169.

boyligidan kerakli durdonalarni tanlay olishi – uning asarlarining takrorlanmas original xususiyatga ega bo‘lishiga olib keldi. Bu esa Hamid Olimjonning o‘ziga xos ovoz egasi bo‘lishini ta’minladi.

Rezyume. Maqolada Hamid Olimjon asarlari lingvopoetik jihatdan yetukligi, jozibali, uslubiy ravonligi, estetik ta’sirchanligi bilan alohida ajralib turishi, hayotiy haqiqatning mislsiz namunasi sifatida gavdalanishiga e’tibor qaratilgan. Chunki shoir asarlarida mehnatkash xalqning turmushi real badiiy lavhalarda aks ettirilib, hayotning yorqin manzaralari o‘ta nafis bo‘yoqlar orqali mufassal tasvirlangan.

Rezyume. The article focuses on the fact that Hamid Olimjon’s works are distinguished by their linguopoetic maturity, attractiveness, stylistic fluency, aesthetic impact, and are embodied as an unparalleled example of life’s reality. Because in the poet’s works, the life of the working people is reflected in real artistic scenes, and bright life scenes are described in detail through very elegant.

Резюме. В статье обращено внимание на то, что произведения Хамида Алимджана отличаются лингвопоэтической зрелостью, привлекательностью, стилистической беглостью, эстетической выразительностью, воплощены как беспримерный образец жизненной реальности. Потому что в произведениях поэта жизнь трудового народа отражается в реальных художественных эпизодах, яркие картины жизни подробно изображены чрезвычайно тонкими красками.